VILJATEEMA

Tuotantokustannusten hallinta nostaa tulosta

Viljantuotannon taloudellinen tulos on ollut synkkä jo kaksi vuotta peräkkäin.

Viljan tuotantokustannuksen muodostuminen, % kokonaiskustannuksista

MT Lähde: Pro Agria

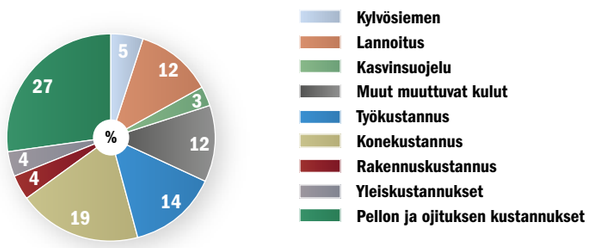

SANASTOA

Talouden avaimia

Nettovoitto on talouden tunnusluku, jossa satotuotoista ja tuista on vähennetty pois kaikki kustannukset mukaan lukien työ ja kiinteät kulut.
Tilan taloudellinen tulos on kokonaisuus, jossa paremmin kannattavat kasvit kannattelevat heikompia.
Sato- ja hintariskejä tasataan monipuolistamalla viljelyä niin, että viljelykierrossa on kevätviljojen lisäksi syyskasveja sekä öljy- ja palkokasveja.

MARKKU VUORIKARI

Tänä kesänä sää on aiheuttanut viljanviljelijöille pahoja pettymyksiä.

Nykyisillä viljan hintasuhteilla kannattava tuotanto edellyttää viljelyvarmuuden parantamista, onnistumista markkinoilla ja sadon määrässä sekä tuotantokustannusten hallintaa.

Samalla viljelypanosten määrällä tavoitteena on entistä suurempi sato, etteivät nousevat kustannukset syö tulosta.

Omien tuotantokustannusten tunteminen ja eri vaihtoehtojen laskeminen niiden perusteella antaa hyvän pohjan päätöksentekoon ja tuotannon kannattavuuden parantamiseen.

Viljatilan talous hallintaan

Viljatilalla on tärkeätä varmistaa talous ja rahojen riittävyys tilanteessa, jossa markkinahinnat ja tuotantopanosten hinnat vaihtelevat ja sekä maatalous-tuet että niiden maksuaikataulut ovat muuttuneet.

Kulunut kesä on ollut säiden puolesta hankala, mikä heikentää sato-odotuksia ja lisää kannattavuuden haasteita.

Viljatilan talouden hallinta on systemaattista tuotannon tarkastelua.

Tärkeätä on löytää keinoja sadon lisäämiseen, hankkia edullisia tuotantopanoksia, varmistaa sadon menekki ja pienentää hintariskejä.

Talouden kokonaistilannetta voi alkaa arvioida pellolla tehtävistä toimista ja jatkaa maksuvalmiuden ja budjetoinnin suunnitteluun.

Arviointi kannattaa aloittaa peltolohkoista, joilla sato on useina vuosina jäänyt alle tavoitteen, ja kustannustekijöistä, jotka poikkeavat eniten keskimääräisestä.

Tehoton pääoma ei tuota

Tuotantokustannusten laskennalla löytyvät tekijät, joissa pääomaa on kiinni tehottomasti ja rahaa valuu hukkaan.

Erityisesti hankalassa taloudellisessa tilanteessa kannattaa arvioida tilan toimintaa: mihin keskittyä ja mitä jättää pois.

Tulevaisuuteen kannattaa suunnata: pohtia erikoistumismahdollisuuksia ja hakeutua esimerkiksi vertaisryhmiin, joista saa ideoita tulevaan ja toiminnan kehittämiseen.

Pro Agrian viljelyn kehittämisryhmien tuloksista ilmenee, että tiloista parhaiten kannattavan neljänneksen tulokseen vaikuttavat eniten keskiarvoa suurempi sato ja siitä saatu hinta sekä muita pienemmät kiinteät kustannukset.

Hyvälaatuisella sadolla on aina mahdollista saada keskimääräistä parempaa hintaa. Tulokseen vaikuttavat merkittävästi onnistunut myyntiajankohdan valinta ja erityisesti oikein ajoitettu hintasuojaus.

Hinnat laskivat, kulut pysyivät

Kevätviljoista tuli vuonna 2014 tappiota keskimäärin 80–220 euroa hehtaarilta.

Tappiolliseen tulokseen olivat pääasiallisina syinä viime syksynä 20–50 euroa tonnilta laskeneet hinnat edellisen syksyn hintojen laskun jatkona, kun kustannukset pysyivät lähes samoina.

Erityisesti kevätvehnän päätyminen rehuksi viime vuoden elokuun sateiden seurauksena oli monille pettymys.

Rehuvehnän hinta oli viime syksynä noin 40 euroa tonnilta heikompi kuin leipävehnän. Tämä pienensi satotuottoja esimerkiksi 30 hehtaarin vehnäalalla noin 5 000 euroa.

Viljantuotannon tulos ei ollut viime vuonna kaikilta osin kuitenkaan näin ankea. Rukiin hinta säilytti kotimaisen myllyteollisuuden panostuksen myötä paremmin tasonsa. Sen tulos oli positiivinen noin 100 euroa hehtaarilta ja viljoista paras.

Tämä antaa tarpeellista ja toivottua kannustusta kotimaisen rukiin viljelyn edistämiseen.

Paras neljännes tiloista saavutti kaikilla kasveilla voitollisen tuloksen. Niillä sato oli noin 600 kiloa hehtaarilta keskimääräistä parempi ja kustannukset 90 euroa hehtaarilta pienemmät.

Nykyisillä hinta- ja kustannussuhteilla viljantuotannon kannattavuus edellyttää noin 5 000 kilon hehtaarisatoja. Se tarkoittaa runsaan 1 000 kilon parannusta valtakunnan keskihehtaarisatoihin.

Viljantuotanto ei lyö leiville vain keskisatoja tuottamalla, vaan viljelyyn tulisi panostaa esimerkiksi keskittämällä viljely hyväkuntoisille peltolohkoille ja ottamalla viljelyyn lajikkeiston parhaimmistoa.

Kannattaa hyödyntää myös uuden tukijärjestelmän mahdollisuudet pellon käytön monipuolistamiseen, maan kunnostamiseen tai välivuoden pitämiseen tai vaihtoehtojen hakemiseen viljalle.

Monipuolinen viljely tasaa riskejä

Pelkkiin kevätviljoihin perustuvaan viljelystrategiaan sisältyy tämän hetken markkinatilanteessa paljon riskejä.

Sato- ja hintariskejä tasataan monipuolistamalla viljelyä niin, että viljelykierrossa on kevätviljojen lisäksi syyskasveja sekä öljy- ja palkokasveja.

Öljy- ja palkokasvien kannattavuus on nykyisillä sato- ja hintatasoilla selvästi viljoja parempi.

Öljy- ja palkokasvit eivät aina edellytä täydellistä onnistumista, ja jo keskimääräiselläkin sadolla voidaan saada kohtalaisen hyvä taloudellinen tulos.

Tämän lisäksi saadaan hyviä esikasvivaikutuksia ja maan rakenne kohenee, vastataan valkuaiskasvien alituotantotilanteeseen ja tasapainotetaan kotimaan viljamarkkinatilannetta.

Investoinnit viljelyn mukaan

Kasvinviljelyn tuotantokustannuksista yli puolet on kiinteitä kuluja eli koneiden, rakennusten ja pellon pääomakuluja sekä yleiskustannuksia.

Tämän vuoksi on tärkeä mitoittaa investoinnit oikein ja hyödyntää tilojen välistä yhteistyötä tai urakointia kone- ja rakennuskustannusten pienentämiseksi.

Viljelypinta-alaan nähden liian suuri konekapasiteetti heikentää merkittävästi kannattavuutta, jos koneita ei pystytä käyttämään oman viljelyn lisäksi muuhun, esimerkiksi koneurakointiin.

Konekapasiteetin oikea mitoitus on yksi tärkeimmistä tekijöistä kannattavaan tulokseen pääsemiseksi.

Tuotantoon kiinnitetylle pääomalle olisi saatava käyttökelpoinen korko.

Kasvintuotannon talousseurannan laskelmissa käytettävä korkoprosentti omalle pääomalle on viisi prosenttia, joka vastaa pääoman tuoton ohjearvoissa tyydyttävän kannattavuuden alarajaa.

Sadon määrä ja konekustannukset

Suurimmat erot tilojen välisissä tuloksissa ovat olleet sadon määrissä ja konekustannuksissa.

Viime vuosina tulosten eroja ovat viljelykasvista riippuen yhä enemmän selittäneet myös lannoituskustannukset ja sadon myyntihinta.

Parhaimmat tilat pääsivät vuonna 2014 kevätvehnän tuotantokustannuksessa 135 euroon tonnilta kun tuet oli vähennetty. Näillä satotaso oli 4 800 kiloa, lannoituskustannus 156 euroa ja konekustannukset 225 euroa hehtaaria kohti.

Vastaavasti heikomman tuloksen tekijöillä kevätvehnän nettotuotantokustannus oli 215 euroa tonnilta, kun satotaso oli 4 000 kiloa, lannoituskustannus 178 euroa ja konekustannus 258 euroa hehtaarilta.

Tulokset käyvät ilmi Pro Agrian Lohkotietopankin tuloksista. Siihen on kerätty Viljely Kasvu -kehittämisryhmien talousseurannan tuloksia kymmenen vuoden ajalta noin 600–1 000 tilalta vuosittain.

Omat tuotantokustannukset selville

Kasvintuotannon tuotantokustannuslaskelman tekeminen auttaa hahmottamaan, millä hinnalla, milloin ja millaisissa erissä sato kannattaa myydä.

Pro Agrian asiantuntijat tekevät tilan toteutuneisiin tuloihin ja menoihin perustuvia tuotantokustannuslaskelmia. Myös netissä toimivalla Tuottopehtori-laskurilla *www.tuottopehtori.fi* pystyy vertailemaan tuotannontekijöiden vaikutuksia tuotantokustannuksiin.

Vuoden 2015 viljan ja öljykasvien tuotantokustannusta voi arvioida myös Pro Agrian nettisivuilla olevan tuotantokustannuslaskurin avulla.

SARI PELTONEN
Pro Agria Keskusten Liitto

www.proagria.fi/viljalaskuri
Talouden hallinnan työkaluista on tietoa osoitteessa www.proagria.fi/sisalto/rahat-riittamaan-4592.

Viljatilan tsekkilista puolestaan on osoitteessa www.proagria.fi/sisalto/viljatilan-tsekkilista-4882.

Kevätvehnän tuotannon tulokset tiloittain 2014

	Paras neljännes	Heikoin neljännes
Sato, kg/ha	4 800	4 000
Sadosta saatu hinta, e/tn	162	141
Muuttuvat kustannukset, e/ha	420	456
– josta lannoituskustannus	156	178
Kiinteät ja työkustannus, e/ha	822	973
– joista konekustannus	225	258
Nettovoitto/-tappio, e/ha	**131**	**–300**
Kokonaistuotantokustannus, e/tn	**258**	**354**
Nettotuotantokustannus, tuet vähennettynä, e/tn	**135**	**215**

MT Lähde: Pro Agria

Kevätvehnän tuotantokustannukset

MT Lähde: Pro Agria

Kevätvehnä	Vuosi 2014 toteutunut Sato 4 400 kg/ha	Vuosi 2015 ennakko Sato 4 400 kg/ha	Vuosi 2015 ennakko sato 5 000 kg/ha (120 kg N)	Vuosi 2015 ennakko sato 6 000 kg/ha (140 kg N)
Muuttuvat kustannukset, e/ha	443	461	461	502
– siemen	73	73	73	73
– lannoitus	169	187	187	218
– kasvinsuojelu	53	53	53	56
– muut (polttoaine ym.)	148	148	148	155
Kiinteät ja työkustannukset, e/ha	899	899	899	899
Tuotantokustannus yhteensä, e/tn	**305**	**309 2)**	**272 2)**	**234 2)**
Nettotuotantokustannus, e/tn 1)	**173**	**200**	**176**	**153**

1) Kun tuet huomioidaan vähentävinä tekijöinä, on samalla sadon vähimmäishintavaatimus (tulos, jossa nettovoitto on ± nolla, katetta ei jää tuotannon kehittämiseen ja investointeihin) Huom! tuet ovat muuttuneet 2015.
2) Kuluvan kesän sääolosuhteet todennäköisesti nostavat kuivauskuluja.